

FIȘA DISCIPLINEI
ISTORIE BISERICESCĂ UNIVERSALĂ (2)

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Ortodoxă Pastorală
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		ISTORIA BISERICESCĂ UNIVERSALĂ (2)				Codul disciplinei		OLR4450
2.2. Titularul activităților de curs					Pr. prof. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gârdan			
2.3. Titularul activităților de seminar					Pr. lect. univ. dr. Bogdan-Paul Ivanov			
2.4. Anul de studiu	1	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	DF	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					4
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
3.5.3. Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					14
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					2
3.5.5. Examinări					2
3.5.6. Alte activități					1
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					33
3.8. Total ore pe semestru					75
3.9. Numărul de credite					3

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența în conformitate cu reglementările în vigoare ale UBB și ale Facultății de Teologie Ortodoxă. Prezența obligatorie la testul din timpul semestrului.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Pentru predarea cu întârziere a portofoliului de seminar, acesta va fi depunctat cu 0.5 pct./zi de întârziere. Plagiarea lucrării de seminar și a temelor din portofoliu atrage după sine respingerea lucrării și nepromovarea examenului.

6. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	- Realizarea misiunii de propovăduire a credinței, în spirit irenic - Proiectarea și elaborarea unui discurs argumentat pe baza textelor sacre (expunere verbală și scrisă) - Enunțarea corectă a doctrinei cultului/Bisericii, precum și a mijloacelor transmise de aceasta pentru desăvârșirea persoanei și a lumii - Pastorația eficientă a credincioșilor: consilierea acestora potrivit regulilor proprii (legi, canoane), precum și a normelor morale - Analiza și interpretarea datelor, privind, istoria cultului/Bisericii și istoria religiilor - Săvârșirea ritualurilor cultice
Competențe transversale	- Aplicarea strategiilor de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate și conștiinciozitate misionară, pe baza principiilor, normelor și valorilor doctrinare, religios-morale și canonice - Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipă multidisciplinară (intra și extra teologic), pe diverse paliere ierahice, respectând principii de credință religioasă - Formularea unei strategii de optimizare a pregătirii profesionale continue, prin actualizarea conținuturilor învățării, aplicarea tehnologiilor informației și prin utilizarea limbilor străine

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Să introducă studentul în sfera cunoașterii istoriei Bisericii creștine până la finalul primului mileniu al erei creștine, precum și în cea a cunoașterii etapelor de dezvoltarea a instituției eclesiale în această perioadă.
7.2 Obiectivele specifice	Să familiarizeze studentul cu probleme de metodologie a cercetării istorice. Să explice și să faciliteze înțelegerea fenomenelor istorice care au avut influențe, atât sub aspect religios cât și social, asupra Bisericii în perioada abordată. Să dezvolte capacități de realizare și conducere a unui dialog interconfesional, ecumenic și interreligios.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Constantin cel Mare și creștinismul. Relațiile dintre Biserică și Stat în secolul al IV-lea	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri
<i>Arianismul. Sinodul I Ecumenic</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Dispute teologice ariene după Sinodul I Ecumenic</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Erezie pnevmatomahilor. Apolinarismul. Sinodul II Ecumenic</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Viața bisericească oglindită în schimburi epistolare din veacul de aur al literaturii patristice</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri
<i>Nestorianismul. Sinodul al III-lea Ecumenic</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Monofizismul. Sinodul al IV-lea Ecumenic.</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Formarea Bisericilor vechi orientale	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Controversele origeniste. Sinodul al V-lea Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Monotelismul. Sinodul al VI-lea Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Iconoclasmul. Sinodul al VII-lea Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Schisma cea mare	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere

BIBLIOGRAFIE

Bibliografia obligatorie:

- **Viorel Ioniță (coordonator), *Istoria Bisericească Universală (vol. I), manual pentru Facultățile de Teologie din Patriarhia Română, Editura Basilica, București, 2019, (ediția a II, 2020).***
- Justo L. Gonzales, *Ghid pentru studiul Istoriei Bisericești*, traducere de Cezar Login și Gabriel-Viorel Gârdan, ediție, studiu introductiv și bibliografie de Gabriel-Viorel Gârdan, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010.
- Teodoret al Cirului, *Istoria bisericească*, traducere de Pr. Prof. Vasile Sibiescu, în colecția „Părinți și Scriitori bisericești”, vol. 44, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995

Bibliografie opțională:

- Leo Donald Davis, *The First Seven Ecumenical Councils (325-787), their history and theology*, Collegeville, 1990
- John Anthony McGuckin, *Biserica Ortodoxă de Răsărit*, Editura Baroque Books&Arts, 2020
- Philip Jenkins, *Istoria pierdută a creștinismului*, Editura Baroque Books&Arts, 2018
- Diarmaid MacCulloch, *Istoria Creștinismului*, Editura Polirom, 2011
- Ioan Rămureanu, Milan Șesan, Teodor Bodogae, *Istoria Bisericească Universală*, vol. I (1-1054), Ediția a II-a, EIBMBOR, București, 1975
- Ioan Rămureanu, *Istorie Bisericească Universală*, ediția a II-a, EIBMBOR, București, 2004
- Vasile Muntean *Istoria creștină generală*, vol. I, EIBMBOR, București, 2008.
- Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, vol. 1, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2007
- Nicolae Chifăr, Dragoș Boicu (ed.), *Imperiu și sacerdoțiu. Dinamica raporturilor Biserică-Stat în Imperiul Romano-Bizantin (306-867)*, Editura Doxologia, Iași, 2017
- Emil Dumea, *Teme de istorie a Bisericii*, Editura Sapiența, Iași, 2002
- Ludwig Hertling S.J., *Istoria Bisericii*, trad. de Emil Dumea, Editura Ars Longa, 2001
- Jean Comby, *Să citim istoria Bisericii*, trad. Mihaela Voicu, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, vol. I, 1999
- Earle E. Cairns, *Creștinismul de-a lungul secolelor. O istorie a Bisericii creștine*, ediție revizuită, trad. Doris Laurențiu și John F. Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2007
- August Franzen, *Mică istorie a Bisericii*, trad. Marius Ivașcu, Editura Galaxia Gutenberg, 2009
- Casiodor, *Istoria bisericească tripartită*, traducere de Liana și Anca Manolache, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Ștefan Alexe, în colecția „Părinți și Scriitori bisericești”, vol. 75, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998
- Eusebiu Popovici, *Istoria bisericească universală și statistica bisericească*, traducere de Atanasie Mironescu, ed. a II-a, vol. I – IV, București, 1925
- Alexander Schmemmann, *The Historical Road of Eastern Orthodoxy*, Holt, Rinehart and Winston, New York, Chicago, San Francisco, 1963
- Alexandru Schmemmann, *O istorie a Bisericii de Răsărit*, Editura Sofia, București
- Everett Ferguson, *Church History*, vol. 1: *From Christ to Pre-Reformation*, Zondervan, Grand Rapids, 2005
- Francesco Paolo Rizzo, *Biserica în primele secole, linieri istorice*, traducere de Antonel-Aurel Ilieș, Editura Serafica, Roman, 2002
- George Remete, *Contribuții la studiul Istoriei Bisericești Universale*, vol. I, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001

- Gheorghe G. Stănescu, *Studii de Istorie Bisericească Universală și Patristică*, ediție, studiu introductiv, bibliografie suplimentară, indice de nume și locuri de pr. conf. dr. Ioan-Vasile Leb, Editura Arhiepiscopiei, Cluj-Napoca, 1998
- Jonathan Hill, *Zondervan Handbook to the History of Christianity*, Grand Rapids, Mi., 2006
- Dr. Tim Dowley (ed.), *Introduction to the History of Christianity*, Fortress Press, Minneapolis, 2002
- Justo L. Gonzalez, *The Story of Christianity*, vol. 1 și 2, Harper San Francisco, 1984-1985
- Harry R. Boer, *A Short History of the Early Church*, Grand Rapids, Mi, 1976
- Adrian Gabor, *Studia Ecclesiastica*, Editura Bizantină, București, 2003
- Mark A. Noll, *Momente cruciale în istoria Bisericii*, traducere Corneliu Simuț, Editura Logos, Cluj-Napoca, 2008
- Jonathan Hill, *Ghid al istoriei creștinismului*, trad. Alexandru Nădăban, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008
- Henry Chadwick, *The Early Church*, revised edition, 1993
- Henry Chadwick, *The Church in Ancient Society*, Oxford University Press, 2008
- Henry Chadwick, *Răsăritul și Apusul. O istorie a scindării creștinătății*, Editura Doxologia, Iași, 2016
- Susan Ashbrook Harvey, David G. Hunter (editori) *The Oxford Handbook of Early Christian Studies*, Oxford University Press, 2008
- Timoty Paul Jones, *Christian History Made Easy*, Rose Publishing, 2009
- Bruce L. Shelley, *Church History in plain language*, third edition, Thomas Nelson, Nashville, 2008
- Zenovie Păclișanu, *Istoria creștinismului antic*, Galaxia Gutenberg, 2009
- Giovanni Filoramo (coordonator), *Istoria religiilor*, vol. II, *Iudaismul și creștinismul*, Editura Polirom, 2008.
- Viorel Ioniță (coordonator), *Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea*, Editura Basilica, București, 2011
- A.A. Vasilev, *Istoria Imperiului Bizantin*, Editura Polirom, Iași, 2010
- Daniel Benga, *Cred, mărturisesc și aștept viața veșnică. O istorie teologică a Simbolului Niceo-Constantinopolitan*, Editura Basilica, 2013
- Daniel Buda, *Creștini și păgâni în Antiohia secolelor II-IV*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2014
- Dale T. Irvin, Scott W. Sunquist, *History of the World Christian Movement*, vol. 1, Orbis Books, New York, 2017
- Raymond Le Coz, *Istoria Bisericii Siro-Orientale. Creștinii din Irak, Iran și Turcia*, Editura Sf. Nectarie, 2021

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
Popoarele creștinate de Bizanț	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Activitatea Sfinților Chiril și Metodie	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Încreștinarea ungarilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Încreștinarea rușilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Răspândirea creștinismului în Apus: germanii, anglo-saxonii și scandinavii	dezbateri sau discuție colectivă	2 seminarii
Dosarul documentar al Marii Schisme: context, cauze, etape, personalități, documente	dezbateri sau discuție colectivă	8 seminarii

Bibliografie

- Tachiaos, Anthony-Emil N., *Sfinții Chiril și Metodie și culturalizarea slavilor*, traducere de Constantin Făgețan, București, Editura Sofia, 2002.
- Ioan Rămureanu, *Rolul elementului românesc în creștinarea ungarilor*, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 1-2/1980, pp. 173-196.
- Ioan Rămureanu, *Începuturile creștinărilor sârbilor sub împăratul Vasile I Macedoneanu*, în *Studii Teologice*, nr. 1-2/1960, pp. 3-28.
- Dvornik, Francis, *Slavii în istoria și civilizația europeană*, traducere de Diana Stanciu, Editura All, București, 2001.
- A.P. Vlasto, *The entry of the Slavs into Christendom*, Cambridge University Press, 1970
- Critian Ștefan, *Misiunea creștină în Apus și Răsărit (secolele V-X)*, Cluj-Napoca, 2002
- Riché, Pierre, *Europa barbară din 476 până în 774*, traducere de Irina Cristea, prefată de Ecaterina Lung, Editura Corint, București, 2003.
- Brown, Peter, *Întemeierea creștinismului occidental: triumf și diversitate (200-1000 d.Ch.)*, traducere de Hans Neumann, Editura Polirom, Iași, 2002.
- Psellos, Mihail, *Cronografia. Un veac de istorie bizantină (976 - 1077)*, traducere în limba română de Radu Alexandrescu, Editura Polirom, Iași, 1998.
- Ioan Ică, *950 de ani de la marea schismă- interpretări și documente*, în „Revista teologică”, seria nouă, an XIV, Nr. 3, 2006, p. 8-41.

- Ioan Ică, *950 de ani de la marea schismă- interpretări și documente*, în „Revista teologică”, seria nouă, an XIV, Nr. 3, 2006, p. 79-98
- Ioan Ică, *950 de ani de la marea schismă- interpretări și documente*, în „Revista teologică”, seria nouă, an XIV, Nr. 3, 2006, p. 98-113.
- T.M. Popescu, *Geneza și evoluția schismei*, în *Ortodoxia*, nr. 2-3/1954, pp. 163-217
- Henry Chadwick, *Răsăritul și Apusul. O istorie a scindării creștinătății*, Editura Doxologia, Iași, 2016

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. În egală măsură, au fost luate în calcul așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, structurile de asistență socială, structurile din domeniul educațional.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Identificarea principalelor etape din istoria Bisericii creștine în primul mileniu și încadrarea cronologică a evenimentelor și persoanelor.	TEST 14 mai 2026	25%
	Capacitatea înțelegerii mecanismelor care au dus la răspândirea creștinismului. Demonstrarea competențelor reale de înțelegere a semnificației evenimentelor istorice	EXAMEN condiționat de: prezența la TEST predarea portofoliului de seminar. 11 Iunie 2026, ora 10.00 18 Iunie 2026, ora 16.00 RESTANȚE 6 Iulie 2026, ora 16.00	50%
10.5 Seminar/laborator	Capacitatea de a integra într-un discurs interpretativ propriu temele teologice și aspectele istorice discutate.	Prezentarea unui portofoliu care va conține lucrare de seminar, fișe de lucru, etc.	25%
	Respectarea standardelor pentru lucrările cu caracter științific, coerența în abordarea tematică, atingerea unui nivel al gândirii și al exprimării sintetice.	Portofoliul se predă în data de 25 MAI 2026	
10.6 Standard minim de performanță			

Să demonstreze capacitatea înțelegerii mecanismelor care au dus la dezvoltarea Bisericii creștine în primul mileniu.

Să cunoască evenimentele principale din istoria Bisericii creștine în epoca sinoadelor.

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

Nu se aplică

Data completării:

4 APRILIE 2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament:

17.04.2025

Semnătura directorului de departament

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".